

Κρουσταλλένια μου

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ

*

«ΑΓΑΠΕΣ ΔΡΟΣΟΥΛΙΤΕΣ»

Ποιητική συλλογή, 1996 (Εκδόσεις Γκοβόστης)

«ΤΙ ΓΥΡΕΥΩ ΕΓΩ ΕΔΩ;»

Μυθιστόρημα, 2014 (Εκδόσεις Φίλντισι)

«ΚΛΕΙΣΤΟ ΛΟΓΩ ΑΓΑΠΗΣ»

Μυθιστόρημα, 2016 (Εκδόσεις Ωκεανίδα)

Κρουσταλλένια μου

ΩΚΕΑΝΙΔΑ
ΑΘΗΝΑ * 2017

*Αφιερωμένο στους γονείς μου και στα κρουσταλλένια
όνειρά τους που με γέννησαν.*

*Και στους αναγνώστες της ψυχής μου, το άλλο μου
μισό...*

1η έκδοση: Μάιος 2017

Επιμέλεια-Τυπογραφική διόρθωση: Μυρτώ Ιωαννίδου

© 2017, Μαρία Παπαδάκη

© 2017, για την ελληνική γλώσσα

Εκδόσεις «Ωκεανίδα»

Δερβενίων 38, 106 81 Αθήνα, τηλ. 210.38.06.137

www.oceanida.gr

email: info@oceanida.gr

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση: Εκδόσεις «Ωκεανίδα»

ISBN 978-960-410-800-8

*Μην καταδέχεσαι να ρωτάς...
«Θα νικήσουμε;»
«Θα νικηθούμε;»
Πολέμα!*

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

1950

Κορυσχάδες Ευρυτανίας

*Μικρό ταξίδι είν' η ζωή. Ας το χαρούμε
μέχρι το τελευταίο λιμάνι του!*

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΚΑΛΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΡΕΦΤΗ χαμογελούσε αγναντεύοντας το μέλλον που λαχταρούσε η ψυχή της. Ήταν μόνο δεκαοχτώ χρονώ, μα είχε αποφασίσει να κάνει τα όνειρά της πραγματικότητα. Δεν θα λύγιζε σε «πρέπει» και σε «μη». Δεν ήταν του χαρακτήρα της. Πάντα έβαζε μπροστά τα καρδιοχτύπια της. Αφουγκραζόταν τα «θέλω» της. Αν τολμούσε, ας έκανε κι αλλιώς. Το μέσα της τότε θα φώναζε τόσο δυνατά, που θα την έσπαγε σαν να 'ταν από γυαλί. Αυτή της η φόρα να κάνει πάντα αυτό που θέλει κι όχι να συμβιβάζεται με τους κανόνες των συντηρητικών γονιών της και της εποχής, θα την τσάκιζε. Την αφαλόκοβε η εποχή. Την έκλεβε απ' τη μήτρα της ψυχής της, μα είχε αποφασίσει να την πολεμήσει με νύχια και με δόντια, να μην της επιτρέψει να καταπατήσει τα εδάφη της, τα ιερά και τα όσιά της, που τα 'θρεφε με περισσή φροντίδα από τόσο δα κούτσικο. Όχι, δεν θα συμβιβαζόταν με παντριές και

νοικοκυροσύνες. Θα σπούδαζε! Κι αν της το αρνιόντουσαν οι δικοί της, θα χτυπούσε τη γροθιά στο τραπέζι και θα 'παιρνε τη ζωή στα χέρια της. Αγαπούσε πολύ τα παιδιά, ήθελε να γίνει δασκάλα. Ε, δεν ήταν δα και κάνα τρελό όνειρο. Δεν ήθελε να πάει και στο φεγγάρι! Όμως, στις Κορουσάδες, το μικρό χωριό της Ευρυτανίας που μεγάλωνε, ακόμη κι αυτό το απλό κι απέριττο όνειρο φάνταζε πολύ για μια γυναίκα.

«Τι λες εκεί, μαρή! Άκου σπουδές κι ανέμους! Βουρλίστηκες; Θα παντρευτείς και θα πεις κι ένα τραγούδι!» της έλεγε η μάνα της δίνοντάς της και καμιά ξανάστροφη, για να μην ξεχνιέται. Για να επιστρέφει στη θέση που της είχε ορίσει η κοινωνία: καθισμένη εκεί, στο στασίδι της μοίρας της, που τότε μόνο σ' ένα μαντρί θα μπορούσε να βρισκείται. Μονάχα μαντρωμένη στη σκιά ενός συζύγου-δυνάστη μια γυναίκα δεν θεωρούνταν ελαφριά και ξεμυαλισμένη. Μονάχα κάτω απ' το βάρος μιας οικογένειας κι ενός σπιτιού μια γυναίκα είχε πράξει καταπώς πρέπει. Κι ας ήταν αυτή η οικογένεια φτιαχτή, μ' έναν άντρα που δεν αγαπούσε και μερικά κουτσούβελα που μόνο καρπούς έρωτα δεν τα 'λεγες. Ακόμη κρατούσαν τα πατροπαράδοτα: Στις βόλτες και στους περιπάτους, η παντρεμένη γυναίκα βάδιζε πάντα έχοντας αγκαζέ τον σύζυγο και το κεφάλι χαμηλά, για να μη δίνει λαβές για σχόλια του τύπου «τα θέλει αυτή, δε ντρέπεται, παντρεμένη γυναίκα». Κι όταν πήγαιναν για τα χωράφια, ο άντρας ήταν αυτός που προπορευόταν, καβάλα στον γάιδαρο, ενώ πίσω ακολουθούσε, πεζή, η γυναίκα –σύζυγος, κόρη ή αδερφή–, ζαλωμένη πότε δεμάτια με κλαδιά και χόρτα για τα ζωντανά, πότε κατσαρόλες με το φαί που θα 'τρωγαν στο μεσημεριανό διάλειμμα απ' τη δουλειά – δουλειά σκληρή και για τα δύο φύλα, που δεν είχε να κάνει μόνο με τη φυσική δύνα-

μη και την αντοχή. Ο άντρας, λέει, έπρεπε να παραμένει σχετικά ξεκούραστος, ώστε να φέρνει εις πέρας επιτυχώς τα συζυγικά του καθήκοντα και να σπέρνει γερούς απογόνους, κυρίως αγόρια, ενώ η γυναίκα, ως υπηρέτρια του κύρη της, έπρεπε να είναι πάντα υποταγμένη στις βουλές και τις προσταγές του και να δουλεύει νυχθημερόν και στα χωράφια και στο σπίτι, κι ας έπεφτε κάθε βράδυ στο κρεβάτι πτώμα απ' την κούραση...

Η Αντιγόνη ανατρίχιαζε και μόνο στην ιδέα πως το υπόλοιπο του βίου της θα το περνούσε φυλακισμένη στα στιβάνια ενός αρσενικού, ριζωμένη στην κουζίνα της και στα χωράφια του αφέντη της, να μαγειρεύει, να πλένει, να ξεσκατίζει τις συνέχειές του, να σκάβει, να κουβαλά, ν' ανοίγει τα πόδια, θέλοντας και μη, σε συννευρέσεις απονευρωμένες, να σπαταλά την ψυχή και να φιμώνει τα «θέλω» της.

Της είχαν βρει κιόλας τον κατάλληλο σύζυγο οι γονιοί της, κι ας πήγαινε ακόμη σχολείο: τον Ανδρέα, πρωτότοκο γιο των Καραγιώργηδων, μιας δακτυλοδεικτούμενης οικογένειας του χωριού που φύσαγε τον παρά. Ό,τι έπρεπε γι' αυτούς που, αν και παλιοί αριστοκράτες, είχαν χάσει σχεδόν όλη τους την περιουσία στην Κατοχή και τον Εμφύλιο και πλέον ζούσαν φτωχικά. Και για τους συμπεθέρους όμως αυτός ο γάμος ήταν κελεπούρι. Αν και είχαν λεφτά με ουρά, τους έλειπαν η αίγλη και τα ονομαστά προγονικά. Θα πάντρευαν λοιπόν δόξα με χρήμα, κι όλα καλά και άγια. Κι ο γαμπρός, αναθρεμμένος με παλιές αξίες και αυστηρούς κανόνες, ήταν ιδανικός για να στήσει ένα σπιτικό που θα έβριθε απογόνων αλλά και προσταγών προς το έτερόν του ήμισυ, αποφεύγοντας έτσι τα προβλήματα που προκαλεί τις περισσότερες φορές μια τσαούσα γυναίκα. Η συμβία του Ανδρέα Καραγιώργη όφειλε να 'ναι

μετρημένη και χαμηλοβλεπούσα, με... λουρί περασμένο στον λαιμό της, που θα της το τραβάει ο αφέντης της σε κάθε αποκοτιά της, για να συμμορφώνεται.

Βέβαια, δεν του άρεσε καθόλου που η αρραβωνιάρα του πήγαινε στο σχολείο, κορίτσι πράμα. «Τα γράμματα δεν ταιριάζουν στα θηλυκά» συνήθιζε να λέει ο πατέρας του και το 'χε δέσει κόμπο. Η εκλεκτή του όμως, όχι μόνο είχε τελειώσει το δημοτικό, με άριστα παρακαλώ, αλλά τώρα τέλειωνε και το γυμνάσιο. Τόση όρεξη είχε να μάθει γράμματα, που πήγαινε κι ερχόταν κάθε μέρα με τα πόδια στο Καρπενήσι. Τα έξι χιλιόμετρα της απόστασης του χωριού της απ' το σχολείο της ψυχής της τα περπάταγε σαν αστραπή, όπως άλλωστε και τα υπόλοιπα παιδιά. Είχαν φτιάξει ομάδα γραμματιζόμενων στο χωριό. Έγκλημα! Παρ' όλ' αυτά, ο Ανδρέας έκανε τα στραβά μάτια και το κατάπινε. Τον είχε τρελάνει η μικρή με τα καστανά, όλο τσαχπινιά μάτια και την πυρόξανθη κοτσίδα που έπεφτε με χάρη στον έναν της ώμο. Τον είχε συνεπάρει το κελαρυστό της γέλιο, που το αναγνώριζε όπου κι αν τ' άκουγε. Τον είχε ζαλίσει το ζαρκάδι στο κορμάκι της, που έτρεχε τότε αποδώ και τότε αποκεί, αφήνοντας ένα άρωμα αγριολούλουδου στα ρουθούνια του. Μα ήταν δύσκολη και χρειαζόταν μαεστρία για να πάει με τα νερά του. Κι όταν έφτασαν στ' αυτιά του οι φήμες πως η Αντιγόνη ήθελε να σπουδάσει και να γίνει δασκάλα, τον αποτέλειωσε το ζαρκαδάκι με τα μάτια τα μελιά. Δεν το 'βαλε κάτω όμως κι ορκίστηκε πως: «Εγώ αυτή θα την παντρευτώ, κι αν κοτήσει και σηκώσει κεφάλι για σπουδές και χαζομάρες, θα της τονε κόψω το βήχα μια και καλή». Κάνε τον καλό τώρα..., έλεγε και ξανάλεγε στον εαυτό του, μέχρι να την έχεις του χεριού σου, κι απέ την κανονίζεις τη σουρτούκω. Κι ύστερα αναρωτιόταν πώς μπορούσε αυτός, ένας υιός

Καραγιώργη, να νοικοκυρευτεί με μια σουρτούκω, κι ας ήταν και γαλαζοαίματη! Το προσπερνούσε πάλι, γιατί τον είχε αποτρελάνει πια το θηλυκό αγριμάκι που είχε βαλθεί να δαμάσει με κάθε τρόπο. Το πήρε λοιπόν απόφαση, το εξομολογήθηκε στους γονιούς του κι έστειλαν μήνυμα στους δικούς της με την προξενήτρα, την κυρα-Κατίνα. Έτρεξε αυτή τρελή από χαρά, βάζοντας τα δυνατά της να τελειώσει τη δουλειά. Ήξερε πως το μπαξίσι θα 'ταν γερό. Απ' τα χέρια των Καραγιώργηδων πάντα είχε λαμβάνειν. Τους έκανε διάφορες δουλειές, καμιά φορά και βρομοδουλειές, και τα ποσά που της έδιναν δεν ήταν διόλου ευκαταφρόνητα. Παχυλές, παχυλές ήταν οι αμοιβές της, της μπάλωναν τρύπες και της περίσσευαν κιόλας, για να κάνει και καμιά φορά το κέφι της, πράγμα που ήταν αδύνατο με τη σύνταξη πείνας του μακαρίτη του άντρα της.

Η κυρα-Ανδρομάχη, η μάνα της Αντιγόνης, κόντεψε να τα κάνει πάνω της απ' τη χαρά της μόλις άκουσε για την τεράστια τύχη που έλαχε στην κόρη της. Αν παντρευόταν τον Ανδρέα Καραγιώργη, θα γινόταν η πρώτη κυρία του χωριού, με τις ανέσεις, τα λούσα και τα καλά που καρπωνόταν πάντα μια γυναίκα που έμπαινε στο ονομαστό, βαθύπλουτο σόι των Καραγιώργηδων. Η θυγατέρα της... κυρία Καραγιώργη. Ούτε στα πιο τρελά της όνειρα δεν μπορούσε να το φανταστεί. Τι κι αν η Αντιγόνη ήθελε να σπουδάσει και να γίνει δασκάλα. Δεν θα της γινότανε το χατίρι της ξεμυαλισμένης, όσο κι αν επέμενε. Δεν θα την άφηνε να χαντακωθεί μ' έναν μισθολάκο και μια μίζερη ζωή ενώ την περίμεναν πλούτη και μεγαλεία στα χέρια του υιού Καραγιώργη. Θα την πάντρευε μαζί του ακόμα και δεμένη αν χρειαζόταν! Θα τα κανόνιζε με τον γνώριμό της τρόπο. Και να 'χε αντιρρήσεις ο άντρας της, ο κυρ-Μένιος με τ' όνομα, πράγμα αδύνατον με την τύχη

που περίμενε την κόρη του, θα τον έπειθε αυτή με τις μαλαγανιές της. Ύστερα, θα τον άφηνε να πιστεύει πως ήταν κατάδική του απόφαση, κι όλοι θα υποκλίνονταν μπροστά στην ευθυκρισία και τη σωφροσύνη του, όπως γινόταν πάντα.

Δεν χρειάστηκε να επιστρατεύσει τις γαλιφιές της η Ανδρομάχη γιατί, όπως το 'χε προβλέψει, ο Μένιος είπε αμέσως το ναι – εν ριπή οφθαλμού πάρθηκε η απόφαση για την παντρεία. Τσίνησε το Αντιγονάκι, μα ο πατέρας της δεν πτοήθηκε. Μέχρι που την κλείδωσε στην κάμαρή της, με ψωμί και νερό μονάχα, σαν τη Στέλλα Βιολάντη*, ώσπου ν' αλλάξει γνώμη. Η μάνα της της τριβέλιζε το μυαλό κάθε μέρα να δεχτεί τον γάμο που 'χαν κανονίσει, αφού δεν είχε άλλη επιλογή, κι όταν είδε κι απόειδε πως η θυγατέρα της πείσμωνε κάθε μέρα και περισσότερο βροντοφωνάζοντας όχι και όχι, έβαλε σε εφαρμογή καινούργιο σχέδιο. Την ορμήνεψε να κάνει πως δέχεται την απόφασή τους, και σιγά σιγά εκείνη θα έπειθε τον άντρα της ν' αλλάξει γνώμη. Το ξανασκέφτηκε η Αντιγόνη και τελικά, μη έχοντας πολλά περιθώρια, συμφώνησε. Βγήκε απ' την κάμαρή της, φίλησε το χέρι του πατέρα της και του ανακοίνωσε πως θα αποδεχόταν αγόγγυστα και με σκυμμένο το κεφάλι ό,τι κι αν είχε κανονίσει αυτός για τη ζωή της επειδή έτσι πρέπει να κάνουν οι άξιες θυγατέρες.

Παραξενεύτηκε πολύ ο Μένιος Αυγερινός με τη στάση της Αντιγόνης του. Την ήξερε τσαούσα και μαχητική.

* Ηρωίδα του ομώνυμου θεατρικού έργου του Γρηγόριου Ξενόπουλου που εκτυλίσσεται στη Ζάκυνθο στα τέλη του 19ου αιώνα. Το έργο πραγματεύεται τη σύγκρουση, με τραγικές συνέπειες, ενός αυταρχικού πάτερ φαμίλια με την κόρη του, η οποία επιθυμεί, κόντρα στη θέλησή του, να ορίσει η ίδια τη ζωή της.

Από πού προέκυψε το πειθήνιο πλάσμα που στεκόταν μπροστά του και του μίλαγε για το πρέπον και το σωστό, δεν μπορούσε να καταλάβει. Έσπευσε όμως να της πει ένα μεγάλο εύγε και να τη χαϊδέψει τρυφερά στα μαλλιά, λες και φοβόταν μήπως διαλυθεί η μαγεία που είχε μεταλλάξει το λυκάκι του σε αρνάκι. Φώναξε αμέσως την Κατίνα, την προξενήτρα, και της ξεφούρνισε τα καλά νέα. Αυτή χαμογέλασε, έτριψε ικανοποιημένη τα χέρια της και δίχως να χάσει καιρό έτρεξε να ειδοποιήσει το συμπεθεριό.

Οι μπροστάρηδες απ' τα δυο σόγια συναντήθηκαν στο καφενείο και τα συμφώνησαν. Ο αρραβώνας θα γινόταν συναμεταξύ τους, κι ο γάμος ανοιχτός, με καλεσμένους όλους τους συγχωριανούς τους, με τυμπανοκρουσίες και πολυτέλειες του βεληνεκούς των Καραγιώργηδων, που δεν ζήταγαν ούτε προίκα ούτε τίποτα. Δέχτηκαν το κορίτσι που 'χε διαλέξει ο κανακάρης τους μόνο με το βρακί του. Έναν τον είχαν και δεν θα του χάλαγαν χατίρι. Την αγάπαγε πολύ την Αντιγόνη ο Ανδρέας τους και θα τη χρύσωναν από την κορφή ως τα νύχια για να γίνει νύφη τους. Κι ήταν και γαλαζοαίματη. Όσο για τους ίδιους, ικανοί να κόψουν τις φλέβες τους ήταν για να ενώσουν το αίμα τους με κειο το... γαλάζιο της αριστοκρατίσσας!

Οι αρραβώνες έγιναν την τελευταία Κυριακή του Μάη κι ο γάμος κανονίστηκε για δυο μήνες μετά, να 'χει τελειώσει και το σχολείο το Αντιγονάκι. Ο γαμπρός καθότανε στο καναπεδάκι δίπλα στον σκαλιστό κομό του σαλονιού των Αυγερινών με τα μάτια καρφωμένα στο ζαρκαδάκι του, που είχε πιάσει μια γωνιά στον απέναντι καναπέ και κούρνιαζε τρομαγμένο αφύσικα, τυλιγμένο με οργάντζες και τούλια

που ποτέ δεν είχε χωνέψει. Η στάση της τον ξένισε αρχικά, μα προσπέρασε αμέσως τον δισταγμό του. Του 'φτανε που το πλάσμα των ονείρων του πλέον του ανήκε και σύντομα θα γινόταν κυρία Καραγιώργη με δόξα και τιμή.

Ο Μένιος Αυγερινός καμάρωνε το ζευγάρι, μα πιο πολύ καμάρωνε για τους παράδες των Καραγιώργηδων. Στη φαντασία του επωφελούνταν κι αυτός απ' τα υπάρχοντα του πολύτιμου συμπεθεριού. Το μυαλό του κάλπαζε σαν άτι αραβικό όσο περνούσε η ώρα. Μέχρι και σε παλάτι είδε τον εαυτό του, να στρογγυλοκάθεται πάνω σε μαλακές βελούδινες πολυθρόνες χαζεύοντας τους βαρύτιμους πολυελαίους της περίτεχνης οροφής. Κι ένιωθε πως αυτό ήταν το λιγότερο που του άξιζε. Οι συμπεθέροι του έβαζαν το χρήμα και τη χλιδή, μ' αυτός τη δόξα και την αριστοκρατική καταγωγή των προγόνων του, αξίες που δεν αγοράζονται όσα λεφτά και να 'χεις. Έτσι τουλάχιστον πίστευε του λόγου του. Άλλωστε είχε όνομα αρχαίου βασιλέα, του άξιζαν λοιπόν τα παλάτια. Αγαμέμνονα τον έλεγαν, κι ας τον φώναζαν όλοι Μένιο.

Η Ανδρομάχη Αυγερινού, στητή κι αγέρωχη, μ' έναν δίσκο στα χέρια, κέρναγε τους καλεσμένους της και πού και πού σήκωνε το ένα χέρι κι έστρωνε τον κότσο-μπανάνα που της σκάρωνε μια ώρα η κυρα-Κατίνα. Σε περιπτώσεις σαν κι αυτές, η πολύξερη κι αεικίνητη, παρά τα πάχη της που γέμιζαν φουστάνια και ξεχειλίζαν κορσέδες, προξενήτρα γινόταν και κομμώτρια κι έσωζε συμπεθέρες κι αρραβωνιάρες που δεν είχαν τον απαιτούμενο παρά για περίσσια φτιασιδώματα.

Έρθε κι ο παπα-Θύμιος κι ευλόγησε τις βέρες, και η σεμνή τελετή έλαβε τέλος με τον Ανδρέα Καραγιώργη να καμαρώνει σαν γύφτικο σκεπάρνι δίπλα στο τρομαγμένο ζαρκαδάκι, που ήταν πια ιδιοκτησία του.

Εκείνο το βράδυ το Αντιγονάκι έκανε μούσκεμα το μαξιλάρι του απ' το κλάμα. Τι θα γινόταν αποδώ και μπρος; Πότε και πώς θα έπειθε η μάνα της τον πατέρα της να διαλύσει τον αρραβώνα; Κοιμήθηκε ξημερώματα, μα ακόμη και στον ύπνο της αναστέναζε εγκλωβισμένη σε ταραγμένα όνειρα.

Ο καιρός περνούσε. Η Αντιγόνη ρώταγε κάθε μέρα τη μάνα της αν τα κατάφερε να κάνει τον πατέρα της ν' αλλάξει γνώμη, κι αυτή όλο υπεκφυγές και δικαιολογίες ήτανε. Πότε της έλεγε πως είχε να ζυμώσει και να την αφήσει ήσυχη, πότε πως είχε να πλύνει, πότε άρχιζε καβγάδες, για να την κάνει να κλειστεί στο δωμάτιό της. Και κείνο το «κι αύριο μέρα είναι, άσε με αδικιορισμένη» έπεφτε πάνω της και κάρφωνε σαν σπαθί τα τρυφερά της στήθη. Υπέφερε πολύ η μικρή. Κι υπέφερε ακόμη περισσότερο όταν έπρεπε να σκαρφιστεί χίλιους δυο τρόπους για ν' αποφύγει τον ξελιγωμένο αρραβωνιάρη της, που τη στόχευε με το αδηφάγο βλέμμα του και τη στρίμωνχε όπου κι αν την πετύχαινε μοναχή, απαιτώντας φιλιά και χάρδια. «Όχι» του φώναζε. «Δεν πρέπει πριν τον γάμο. Δεν είμαι καμιά παστρική...»

Έκανε πίσω το πεινασμένο για τη σάρκα της αρσενικό για λίγο, και μετά έπαιρνε πάλι φόρα και της όρμαγε με περισσότερη λύσσα. Μέχρι πότε θα τον απέφευγε; Έφτανε κι ο καιρός που θα γινόταν ο γάμος, και τότε τι θα 'κανε;

Αρχές Αυγούστου πια, κι όλοι ήταν στο πόδι για τον γάμο. Μονάχα η Αντιγόνη είχε κλειστεί πάλι στην κάμαρά της κι έκλαιγε με μαύρο δάκρυ για τη μοίρα που την

καταδίκαιζε να περάσει την υπόλοιπη ζωή της δίπλα σ' έναν άνθρωπο που σιχαινόταν. Και τότε... επαναστάτησε. Το ζαρκαδάκι μέσα της μεταμορφώθηκε σε λέαινα μαινόμενη. Ένιωθε πως πάλευε πια για τη ζωή της. Δεν θα καθόταν άλλο στ' αυγά της να περιμένει τον δήμιο να τη θανατώσει. Θα πατούσε πόδι. Σίγουρα η μάνα της της είχε πει ψέματα. Δεν είχε προσπαθήσει ούτε μία φορά να κάνει τον πατέρα της ν' αλλάξει γνώμη και να τη γλιτώσει απ' το μαχαίρι. Έτσι έβλεπε τη συνείδησή της με τον Ανδρέα. Μαχαίρι δίκικο που θα την έκοβε στα δυο.

Θα πλήρωνε τη μάνα της λοιπόν κι αυτή με το ίδιο νόμισμα. Με ψέματα. Θα πίεζε τον εαυτό της να προσποιηθεί πως είχε συμβιβαστεί πια με την παντρεία της. Εν ανάγκη, θα άνοιγε τάχα μου την καρδιά της στην κυρά-Ανδρομάχη και θα της έλεγε πως είχε συμπαθήσει τον αντιπαθητικό που προόριζαν για άντρα της. Και την παραμονή του γάμου της θα της έλεγε πως θα κοιμόταν νωρίς για να 'ναι φρέσκια και δροσερή την επομένη στην εκκλησία και θα το 'σκαγε μέσα στη νύχτα. Μόνο η ίδια με μια απόφαση τελεσίδικη μπορούσε να γλιτώσει τον εαυτό της απ' τη μαύρη ζωή που την περίμενε.

Νύχτωνε. Κλειδωμένη στο δωμάτιό της, παραμονή πια του γάμου της, μάζευε τα πράγματά της για να ξεφύγει απ' την ξόβεργα που της είχαν στήσει γονικά και μοίρα. Δεν θα 'παιρνε πολλά μαζί της. Μονάχα λίγα ρούχα σ' ένα μικρό βαλιτσάκι και κείνη την κουκλίτσα που της είχε φέρει η νονά της κάποια Χριστούγεννα. Δεν την αποχωρίστηκε αυτήν την κούκλα ποτέ, ούτε κι όταν μεγάλωσε και δεν είχε πλέον δικαιολογίες για να παίζει με δαύτη. Ήταν ένα ξανθό κουκλάκι με κόκκινο φουστανάκι, κόκκινα παπουτσάκια και χιονάτα σοσόνια. Το φουστανάκι είχε παλιώσει και απ' το ένα παπουτσάκι έλειπε το λουράκι.

Είχε κοπεί χρόνια πριν, ένα απόγευμα που έπαιζε με την ξαδέρφη της, τη Φανίτσα. Τα δυο κοριτσάκια είχαν τσακωθεί και συνορίστηκαν το ένα τ' άλλο για την κούκλα. «Δική μου είναι...» φώναζε η Αντιγόνη. «Θα σ' την πάρω...» αντιφώναζε η Φανίτσα. Και πάνω στον καβγά και στη φούρια τους, εκεί που τραβολογούσαν το άμοιρο το παιχνίδι αποδώ κι αποκεί, σαν να 'ταν από λάστιχο, ακούστηκε ένα κρακ και το ποδαράκι της ξανθιάς κούκλας βγήκε απ' τη θέση του. Η Φανίτσα έμεινε σιωπηλή στη θέα του ακρωτηριασμένου πια παιχνιδιού. Κοίταζε την Αντιγόνη με μάτια γεμάτα τρόμο. *Της είχε χαλάσει την κούκλα. Τι θα της έκαναν; Πώς θα την τιμωρούσαν για το έγκλημα;* Το Αντιγονάκι έβαλε τις φωνές κι η μάνα της εμφανίστηκε στο άνοιγμα της πόρτας του δωματίου ενοχλημένη.

«Τι έγινε πάλι και σκούζετε εσείς οι δυο;» τις μάλωσε.

«Μου έσπασε το λουράκι απ' το παπούτσι της κούκλας μου, μαμά...» κλαψούρισε η Αντιγόνη. «Μου έσπασε το λουράκι...» Δεν είπε «το πόδι», λες και δεν την ένοιαζε καθόλου ο ακρωτηριασμός του παιχνιδιού που λάτρευε. Είχε όμως τη σημασία της αυτή λεπτομέρεια. Όταν της είχε φέρει η νονά της την κούκλα, ανοίγοντας το κουτί, της είχε τονίσει: «Κοίτα, κορίτσι μου, τι ωραία λουράκια έχουν τα παπουτσάκια της. Τέτοια θα βάλεις κι εσύ όταν μεγαλώσεις και γίνεις χορεύτρια».

Της έμεινε της Αντιγόνης η επισήμανση της νονάς της, γι' αυτό δεν έκλαψε για το πόδι της κούκλας, μα για το σπασμένο λουράκι, που της χάλαγε τ' όνειρο: όταν μεγαλώσει, ν' αγοράσει παπούτσια με λουράκια και μετά να γίνει χορεύτρια και να χορεύει, να χορεύει μέχρι να βγάλει φτερά και να πετάξει. Το ποδαράκι της κούκλας το μαστόρεψε ο πατέρας της και το 'βαλε στη θέση του,

μα το λουράκι έμεινε σπασμένο και τ' όνειρο της μικρής μισερό.

Κοίταξε την κούκλα που τώρα ξάπλωνε νωχελικά μέσα στο βαλιτσάκι και χαμογέλασε. Και τότε της ήρθε η ιδέα: Θα πήγαινε στη νονά της στην Αθήνα! Άλλους συγγενείς δεν είχε πιο κοντά. Κι άλλωστε η Αθήνα ήταν όσο μακριά έπρεπε για να μπορέσει ν' αποφύγει τον γάμο-ζυγό που της ετοιμάζε το σόι της. Θα ικέτευε τη νονά της. Στα πόδια της θα 'πεφτε για να δεχτεί να την κρύψει. Ήταν αδύνατον να μείνει και να υποστεί το μαρτύριο. Το πώς θα τα κατάφερνε το αναρωτήθηκε μονάχα την τελευταία στιγμή, όταν έκλεινε την πόρτα του πατρικού της πίσω της και κοίταζε τριγύρω μην την πάρει κάνα μάτι και ναυαγήσουν τα σχέδιά της. *Αλήθεια, πώς θα τα κατάφερνε χωρίς λεφτά; Δεν είχε φράγκο στην τσέπη και δεν υπήρχε περίπτωση να βρει χρηματοδότη ούτε καν για τα χρειαζόμενα ναύλα της.*

Περπατούσε στον δρόμο και πότε πότε σήκωνε το κεφάλι της και μίλαγε στο φεγγάρι, που για καλή της τύχη εκείνη τη βραδιά είχε βγει ολόγιομο κι άστραφτε στον θόλο τ' ουρανού, φωτίζοντας τα πάντα σαν ήλιος. Τα βήματά της την οδήγησαν στην πλατεία του χωριού. Ήταν περασμένη η ώρα, ψυχή δεν υπήρχε τριγύρω. Έκατσε στο ξύλινο παγκάκι δίπλα στον μεγάλο πλάτανο, έκλεισε τα μάτια κι αφέθηκε ν' ακούει το κελάρυσμα του νερού που έτρεχε απ' τις βρύσες στη μεγάλη γούρνα. Μέρα-νύχτα έτρεχαν οι βρύσες της πλατείας και ψιθύριζαν ιστορίες στους περαστικούς. Οι πηγές γύρω απ' το χωριό δεν στέρευαν ποτέ και τις τροφοδοτούσαν με το πιο κρυστάλλινο νερό

του κόσμου. Το λάτρευε το κελάρυσμα του νερού η Αντιγόνη. Μπορούσε να κάθεται δίπλα στον πλάτανο και να το ακούει με τις ώρες, με κλειστά μάτια κι ανοιχτή ψυχή. Τη συνέπαιρνε ο ήχος. Την ταξίδευε σ' άλλους κόσμους, πιο δικούς της. Κι έμενε εκεί, παγιδευμένη εθελοντικά.

Ένα παρατεταμένο, ρυθμικό σφύριγμα ακούστηκε ραγίζοντας τη σιωπή. Το φως του φεγγαριού αποκάλυψε μια σκιά που περπατούσε με χορευτικά βήματα. Η Αντιγόνη τρόμαξε. Δεν ήθελε να τη δει κανείς. Σηκώθηκε κι έκανε να τρέξει με το βαλιτσάκι της παραμάσχαλα. Μια μεγάλη κοτρόνα στα ριζά του τεράστιου πλάτανου της έκοψε τη φόρα. Έπεσε στο χώμα. Το βαλιτσάκι της άνοιξε σκορπίζοντας τα λιγοστά υπάρχοντά της στους τέσσερις ανέμους. Έβγαλε μια κραυγή πόνου κι έπιασε το γόνατό της με το δεξί της χέρι. Το αίμα έτρεχε κόκκινο και ζεστό στο πόδι της. Έσκυψε και τα δάκρυά της πότισαν το χώμα του δρόμου. Η απόγνωση της ψυχής της ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό της.

Ο ξένος βρέθηκε κοντά της στο λεπτό, έσκυψε πάνω της και τη ρώτησε αν είναι καλά. Δεν του απάντησε. Τραβήχτηκε παραπέρα και κούρνιασε στη μεγάλη κουφάλα του πλάτανου που ήταν σαν μια μικρούτσικη κάμαρα, κοιτάζοντας τον άντρα με τρόμο. Γλύκανε αυτός και της χαμογέλασε.

«Μη φοβάσαι, κούκλα μου...» την προέτρεψε με σιγανή, βραχνή φωνή.

Το βλέμμα της Αντιγόνης τον κύκλωσε. Ήταν καλοβαλμένος και πολύ όμορφος. Είχε μαλλιά ξανθά και σγουρά που άγγιζαν τους ώμους του, μεγάλα γαλανά μάτια, δέρμα διάφανο σαν αραχνοϋφαντο και πρόσωπο αρμονικό, σμιλεμένο θαρρείς απ' το καλέμι δεινού γλύπτη. Τα ρούχα του όμως της φάνηκαν αλλόκοτα. Φορούσε καφέ παντε-

λόνι, πορτοκαλί φαρδύ πουκάμισο και σακάκι χρωματιστό με μπαλώματα.

Ο άγνωστος παρατήρησε πως η μικρή είχε παραξενευτεί απ' την εμφάνισή του και της χαμογέλασε πιο πλατιά αυτή τη φορά.

«Σου φαίνεται τρελό το ντύσιμό μου, ε; Ένας ρόλος είναι, μικρή μου, μονάχα... τίποτ' άλλο. Είμαι, βλέπεις, ηθοποιός απ' το μπουλούκι που ήρθε στο χωριό σας. Μήπως χτύπησες; Είσαι καλά;»

«Καλά είμαι...» μπόρεσε να πει μόνο η Αντιγόνη και σηκώθηκε εγκαταλείποντας την κρυψώνα της και τινάζοντας τη φούστα της για να φύγει το χώμα.

«Το γόνατό σου μάτωσε, κοπελιά. Πρέπει να πονάς. Άσε με να το δω...»

Τραβήχτηκε πάλι πίσω η μικρή και ενστικτωδώς σκέπασε τα πόδια της με τη ζακέτα που κρατούσε. Ο άγνωστος άντρας την πλησίασε, της έπιασε το χέρι και την έβαλε να κάτσει στο ξύλινο παγκάκι. Αφέθηκε αυτή κι αναστέναζε.

«Βάσανα, κορίτσι μου... βάσανα... ε; Μα δεν είσαι μικρούλα για προβλήματα;»

Δεν του απάντησε. Μόνο ένα δάκρυ κύλησε απ' τα μάτια της και φανέρωσε τον πόνο που σούβλιζε τα σωθικά της.

«Κάτσε να δούμε πρώτα αν χτύπησες και μετά τα λέμε...» είπε αυτός κι έσκυψε πάλι κοντά της. Της σήκωσε τόσο τη φαρδιά, μακριά, κόκκινη φούστα όσο να φανεί το πληγωμένο της γόνατο. Δεν ήθελε να τη φέρει σε δύσκολη θέση.

«Α, πρέπει να το περιποιηθούμε λίγο...» ψιθύρισε.

Έφαξε στη μέση δεξιά τσέπη του παρδαλού σακακιού του κι έβγαλε ένα μπουκαλάκι πλακέ κι ένα μαντίλι. Πλη-

σίασε τη γούρνα κι έβρεξε λίγο το μαντίλι. Έσκυψε πάλι κοντά της, της σήκωσε το πονεμένο πόδι κι άρχισε να της καθαρίζει την πληγή. Ύστερα άνοιξε το πλακέ μπουκαλάκι κι έχυσε λίγο απ' το περιεχόμενό του πάνω στο πληγωμένο μέλος της. Η Αντιγόνη πετάχτηκε πάνω απ' τον πόνο.

«Γσίπουρο είναι. Ξέρω, τσούζει πολύ, μα θα βοηθήσει να μη μολυνθεί το τραύμα σου, κορίτσι μου», της είπε και τη βοήθησε να ξανακάτσει στο παγκάκι.

Η μικρή δεν άντεξε κι έβαλε τα κλάματα. Την αγκάλιασε απ' τους ώμους, λες και τη γνώριζε χρόνια, και την παρηγόρησε με λόγια τρυφερά:

«Κλάψε, κοπέλα μου. Κλάψε. Κι αν θες να ξαλαφρώσεις, πες σε μένα τον πόνο σου. Ένας περαστικός, ένας ξένος είμαι μονάχα. Με το που θα φύγω αποδώ, θα τα ξεχάσω όλα. Πες πως τα λες στον γερο-πλάτανο».

Τον κοίταζε πάλι. Κάπου τον είχε ξαναδεί. Της είχε πει πως ήταν ένας απ' τους ηθοποιούς του μπουλουκιού που βρισκόταν αυτές τις μέρες στο χωριό τους. Μα ναι, αυτός είναι... σκέφτηκε. Τις προάλλες, ο μέλλων σύζυγός της την είχε συνοδέψει στο θέατρο. Ποιο θέατρο, δηλαδή; Στο καφενείο, που είχε διαμορφωθεί με μερικούς πάγκους και μια ξύλινη εξέδρα έτσι ώστε να φαντάζει θέατρο και να φιλοξενήσει την παράσταση των περιπλανώμενων ηθοποιών που είχαν φτάσει στο χωριό για να διασκεδάσουν τους διψασμένους για λίγο ξέδομα κατοίκους του. Ήταν ο τρελοσοφός, όπως τον αποκαλούσαν στο έργο, και κατοικούσε σ' ένα ψηλό βουνό παρέα με τ' αγρίμια. Κι όταν το αποφάσιζε, κατέβαινε στην πόλη ντυμένος με τα παρδαλά κουρέλια του και βροντοφώναζε όλα όσα δεν τολμούσαν ποτέ οι άλλοι όχι να πουν ή να κάνουν μα ούτε καν να σκεφτούν.

Της άρεσε το έργο της Αντιγόνης, μα δεν μπόρεσε να το χαρεί δίπλα στον μέλλοντα σύζυγο που της είχαν

επιβάλλει. Άκουγε τα γέλια των άλλων ατάραχη και μελαγχολική, με τα μάτια κολλημένα στην κόκκινη φούντα του ξεφτισμένου καπέλου του τρελο-σοφού που πήγαινε πέρα-δώθε και την υπνώτιζε, εγκλωβίζοντάς την πάλι στα όνειρά της· μόνο που αυτήν τη φορά τα 'βλεπε ξύπνια ν' απομακρύνονται και να χάνονται στο βάθος του ορίζοντα, εγκαταλείποντάς τη σε μια γκριζα δυστυχία, ίδια με τη βαριά φθινοπωρινή συννεφιά που την έριχνε σε βαθιά μελαγχολία κάθε Σεπτέμβρη.

«Μα βέβαια. Σε ξέρω εσένα!» φώναξε σε μια στιγμή εκείνος. «Σε... διάβασα πολύ καλά τις προάλλες στην παράστασή μας. Καθόσουνα μπροστά μπροστά και κοίταζες μ' άδεια μάτια. Όλοι γελούσαν με τ' αστεία και τα καμώματά μου, κι εσύ εκεί, στον κόσμο σου, με βλέμμα πιο σκοτεινό κι απ' την άβυσσο. Και τότε σκέφτηκα πως πιο μελαγχολικά μάτια δεν είχα ξαναδεί. Και συνεχίζουν να 'ναι μελαγχολικά τα όμορφα σου μάτια ακόμη και τούτη τη στιγμή που με κοιτάζουνε, παρ' όλο το μέλι που ρέει άφθονο απ' τις κόρες τους».

«Κι εγώ σας θυμάμαι, κύριε...» ψέλλισε η Αντιγόνη κι έβαλε πάλι τα κλάματα.

«Πες τα μου. Βγάλ' τα από μέσα σου να ξαλαφρώσεις. Πες πως μια καλή νεράιδα μ' έκανε να τρέξω απόψε κοντά σου».

Τον κοίταξε σατισμένη: *Πώς μπορούσε να μιλήσει σ' έναν ξένο; Πώς μπορούσε να τον αφήσει ν' ακουμπήσει τα εσώψυχα της; Κι όμως, μια παράξενη δύναμη την ωθούσε να το κάνει. Το δυνατό φως στα μάτια του. Η σιγουριά στη χροιά της φωνής του. Είχε κι έναν τόνο ξενικό η προφορά του. Σίγουρα δεν ήταν απ' τα μέρη τους. Έμοιαζε φερμένος από πολύ μακριά, άγνωστος μεταξύ αγνώστων, γεγονός που την καθησύχασε ότι όσα τυχόν του εκμυστη-*

ρευόταν δεν θα 'φταναν ποτέ στ' αυτιά των γονιών της. Η ζωηρή κινητικότητα στις ρόδινες φλέβες που πάλλονταν στον λαιμό του, κάνοντας το αραχνούφαντο δέρμα του να χορεύει ρυθμικά σε κάθε του κουβέντα, ζητούσε την εξομολόγησή της. Και του παραδόθηκε. Του τα 'πε όλα. Χείμαρρος οι λέξεις της, που τον κατέκλυσαν. Του 'πε για τα όνειρά της να σπουδάσει και να προχωρήσει καταπάως θέλει τη ζωή της, για τον γάμο που της είχαν ετοιμάσει χωρίς την έγκρισή της, για τον άντρα που την ανάγκαζαν να πάρει, κι ας τον σιχαινόταν, και για την απόφασή της να φύγει μακριά και να γλιτώσει απ' όλο αυτό που για κείνη ήταν ο ίδιος ο θάνατος – ο θάνατος, που στεκόταν απέναντί της και την καλούσε κουνώντας πέρα-δώθε το κοφτερό δρεπάνι του.

Ο ξένος σώπαινε και την άκουγε. Είχε φανερά συγκινηθεί. Ένα δάκρυ πρόβαλε απ' τα μάτια του κι ήρθε να ενωθεί με τα δικά της, που είχαν εξελιχθεί πια σε απελπισμένα αναφιλητά. Την πήρε στην αγκαλιά του πάλι. Κούρνιασε στο στήθος του σαν να 'ταν ο πιο δικός της άνθρωπος και ξέσπασε. Έκλαιγε στα χέρια του ώρα πολλή, κι αυτός την άφησε να βαλαντώσει στο κλάμα μπας και λυτρωθεί. Όταν στέρεψαν τα δάκρυά της, σήκωσε το κεφάλι της και τον κοίταξε.

«Τι θα κάνω;» ρώτησε και το βλέμμα της πλανήθηκε στα μάτια του σαν τσακισμένο караβάκι που γύρευε επειγόντως λιμάνι για να δέσει και να γιάνει τις πληγές του.

«Αυτό που αποφάσισε η καρδιά σου...» της χαμογέλασε.

«Μα πώς θα φύγω; Δεν έχω ούτε τα ναύλα μου...» ψέλλισε παραπονεμένα.

Εκείνος σήκωσε το χέρι κι έξυσε το κεφάλι του. Τα μάτια του φωτίστηκαν.

«Λύνεται κι αυτό!» φώναξε. «Έλα μαζί μου και θα βγάλεις τα ναύλα σου και πολύ περισσότερα. Εγώ βέβαια πανί με πανί είμαι, δεν έχω να σου δώσω, μα εσύ διαθέτεις και τα προσόντα και τη δυνατότητα να βρεις όσα χρειάζεσαι για να λευτερωθείς απ' τα βάσανά σου».

Την τράβηξε απ' το χέρι και κείνη τον ακολούθησε δίχως αντιρρήσεις. Κάτι μέσα της της έλεγε πως αυτός ο άγνωστος είχε παρουσιαστεί μπροστά της τη στιγμή που χρειαζόταν έναν από μηχανής θεό για να τη σώσει απ' την άβυσσο όπου την είχε γκρεμίσει η μοίρα της. Τρέχανε μαζί στον χωμάτινο δρόμο του χωριού, μα ήταν κι οι δυο σιωπηλοί, βυθισμένοι ο καθένας στις σκέψεις του. Φτάσανε σ' ένα ξέφωτο όπου δεν υπήρχαν πολλά σπίτια. Ο ξένος την έσπρωξε σε μια αυλή. Χτύπησε μια πόρτα και κάποιος του άνοιξε.

«Πού ήσουνα, χριστιανέ μου;» ακούστηκε μια γυναίκα φωνή. «Φάγαμε τον κόσμο να σε γυρεύουμε. Σε λιγάκι φεύγουμε. Συνέχεια του κεφαλιού σου κάνεις. Κανόνισε, κακομοίρη μου, να ξαναχαθείς και σου κάνω χίλιους όρκους πως θα σε παρατήσουμε και θα φύγουμε. Αμάν πια, μας αποτρέλανε με το σαλεμένο σου μυαλό που βολοδέρνει ποιος ξέρει πού...»

Είχε πάρει φόρα η μελαχρινή γυναίκα με το βαθύ ντεκολτέ και το τσιγάρο στο στόμα – δεν έλεγε να σταματήσει με τίποτα.

«Α... για να σου πω...» φώναξε κι αυτός με τη σειρά του. «Αγριάδες σε μένα δεν περνάνε και το ξέρεις καλά. Όπου θέλω ήμουνα. Όπου γουστάρω χάνομαι. Δεν θα σου δώσω λογαριασμό!»

Σώπασε η γυναίκα κι έμεινε να τον κοιτάει με ύφος περιφρονητικότερο του περιφρονητικού.

«Πάλι τσακώνεστε; Τι θα γίνει με σας; Θα σκάσετε, επιτέλους;» ακούστηκε μια άλλη φωνή απ' το βάθος.

«Το 'κανες πάλι το θαύμα σου. Τους αναστάτωσες όλους με τις αγριοφωνάρες σου. Τι σκούζεις; Δεν ακούει η ψυχή τις έξω φωνές. Τις μέσα ακούει μόνο!» της φώναξε για τελευταία φορά ο τρελο-σοφός. Ύστερα έσπρωξε την Αντιγόνη προς μια πόρτα που τόση ώρα έχασκε μπροστά τους.

«Η γυναίκα σου;» τόλμησε να ρωτήσει η μικρή όταν βρέθηκαν μόνοι στη μικρή κάμαρη.

«Αν ήτανε γυναίκα μου, θα την είχα σφάζει...» απάντησε αυτός κι ένας μορφασμός αηδίας αυλάκωσε το πρόσωπό του. «Θιασάρχισσα...» συνέχισε. «Και θέλω, δεν θέλω την ανέχομαι. Αν με διώξει, θα πω το ψωμί ψωμάκι. Τόσα χρόνια με βασανίζει. Μας βασανίζει όλους, που κακό χρόνο να 'χει. Άσ' τα όμως τώρα αυτά. Άκου, άλλαξε άμα θες και βάλε κάτι άνετο που θα σε βολέψει στο ταξίδι. Φεύγουμε σε λίγο και θα 'ρθεις μαζί μας».

Τα μάτια της άνοιξαν διάπλατα.

«Θα με πάρετε μαζί σας; Στην Αθήνα πάτε;» απόρησε. «Όχι, κοπελούδα μου. Στο επόμενο χωριό πάμε, και μετά στο επόμενο και στο μεθεπόμενο...»

«Τότε... πώς;»

«Τι πώς... Δεν κατάλαβες ακόμη; Θα 'ρθεις μαζί μας, θα δουλέψεις και θα βγάλεις τα ναύλα σου για την Αθήνα».

«Θα δουλέψω; Και τι δουλειά θα κάνω; Δεν είμαι ηθοποιός».

«Αυτό που θα κάνεις δεν χρειάζεται ιδιαίτερο ταλέντο. Θα μείνεις όπως είσαι. Γλυκιά και μελαγχολική, μ' αυτά τα μάτια τα γεμάτα πόνο. Μας φτάνει!»

«Δηλαδή;»

«Δηλαδή..., δηλαδή... Και σ' είχα για έξυπνη... Αλήθεια, πώς σε λένε; Δεν συστηθήκαμε ακόμη...»

«Αντιγόνη...»

«Αντιγόνη! Βαρύ και τιμημένο όνομα! Εγώ είμαι ο Κοσμάς. Αν θέλεις με φωνάζεις Κόσμο. Έτσι με λένε όλοι, γιατί με περνάνε και λιγουλάκι για τρελό. Εδώ που τα λέμε δεν έχουν κι άδικο έτσι που χάνομαι στις σκέψεις μου και μιλώ μοναχός μου. Κοσμοκαλόγερος ένα πράμα!»

«Όπως θέλετε, κύριε... Κόσμο!»

«Κύριε. Άκου... κύριε! Βρε, βρε..., τι 'ναι τούτα; Κόσμο, να με λες. Σκέτο... Κόσμο».

Δεν δυσκολεύτηκε πολύ η Αντιγόνη να ακολουθήσει τις προτροπές του παράξενου ανθρώπου που είχε μπροστά της. Κι ήταν παράξενος, γιατί στη συναναστροφή της μαζί του ένιωθε πως είχε να κάνει όχι με έναν μα με δύο ανθρώπους. Αν έμενε μόνο στις σοφές του κουβέντες, θα τον πέραγα για έναν ηλικιωμένο άντρα γεμάτο εμπειρίες και γνώση. Όμως αν επικεντρωνόταν στο αλαβάστρινο πρόσωπό του, στα γαλανά του μάτια, στο φέγγος απ' τα μακριά ξανθά μαλλιά του, στις βαθιές θεατρικές υποκλίσεις που έκανε κάθε λίγο και λιγάκι μπροστά της και στο πόσο σβέλτος και αεικίνητος ήταν όταν έδινε σάλτους αποδώ κι αποκεί σα νιο ελάφι, θα σιγουρευόταν πως είχε να κάνει μ' ένα δυνατό παλικάρι είκοσι χρονώ. Απόκοσμο πλάσμα, με ακαθόριστη ηλικία και υπόσταση.

«Μα δε μου είπες, Κόσμο, τι θα κάνω εγώ στο θιάσό σας;» τον ρώτησε.

«Τι θα κάνεις; Τα πάντα και τίποτα. Θα κάθεσαι σε μια καρέκλα στη σκηνή και θα ατενίζεις τον ορίζοντα μ' αυτό το μελαγχολικό ματοβαμμένο ύφος. Έχω ένα νούμερο για τη λύπη. Την περιγράφω με λόγια, κινήσεις, γκριμάτσες, παντομίμα. Ήρθε λοιπόν η στιγμή να προσωποποιηθεί αυτό το βασανιστικό συναίσθημα. Ε, λοιπόν, εσύ θα 'σαι η λύπη, ομορφούλα!»

Τα 'χασε η Αντιγόνη. Όλα τα περίμενε απ' τον σχεδόν

νεραΐδογεννημένο που στεκόταν μπροστά της, μα αυτό που της περιέγραφε ξεπερνούσε κάθε φαντασία. Θα υψοδύοταν τη λύπη, λέει. Μόνο ένα αλλόκοτο, πειραγμένο μυαλό θα μπορούσε να το σκεφτεί αυτό. Προς στιγμήν, της πέρασε απ' τον νου να μη δεχτεί. Θα έβγαινε κάθε μέρα στη σκηνή μ' ένα μπουλούκι. Κι αν την έβλεπε κάποιος γνωστός της και το 'λεγε στους γονείς της; Θα έτρεχαν το δίχως άλλο να τη μαζέψουν και να τη θυσιάσουν μια ώρα αρχύτερα στον βωμό του χρήματος και του τσιφλικά που τη διεκδικούσε σαν να 'ταν αγελάδα που αγόρασε και σφράγισε, μην τυχόν και του την πάρει κάνας άλλος. Άρχισε να λέει φωναχτά τις σκέψεις της. Ο Κόσμο τη διέκοψε:

«Δεν θα σ' αναγνωρίσει κανείς έτσι που θα σε ντύσουμε και θα σε βάψουμε, κοπέλα μου γλυκιά. Και τι μου λες τώρα... Μη σε δει κάνας γνωστός σου; Κουνάνε μωρέ αυτοί απ' τα χωριά τους, έστω και για να πάνε στο διπλανό χωριό;»

Είχε δίκιο. Ρούπι δεν το κούναγαν οι συγχωριανοί της για να πάνε οπουδήποτε. Δεν είχαν ούτε χρόνο ούτε χρήμα για τέτοιες πολυτέλειες. Κι οι πλούσιοι, όταν ήθελαν διασκεδάσεις κι είχαν όρεξη να ξοδέψουν παράδες, πήγαιναν στις πόλεις. Τι να 'καναν στα κοντινά χωριά; Να αντάλασσαν τα ίδια με τα... ίδια; Το σκέφτηκε λοιπόν ξανά και τελικά το αποφάσισε. Θα πήγαινε μαζί τους. Όμως μόνο μέχρι να μαζέψει τα ναύλα της για την Αθήνα.

Όταν έμεινε μόνη στη στενή κάμαρα με τον μεγάλο καθρέφτη που αγκάλιαζαν κόκκινα, κίτρινα και μπλε λαμπιόνια, άνοιξε τη βαλίτσα της κι έβγαλε από μέσα ένα λαχανί εφαρμυστό παντελόνι.

Της το 'χε στείλει ο θεός της απ' την Αμερική μαζί

με άλλα παρδαλά και πολύχρωμα δώρα για τους δικούς της: ένα πουκάμισο για τον πατέρα της με μια τεράστια κεφαλή αλόγου πάνω του, ένα καπέλο που κουβαλούσε στο γείσο του ολόκληρη τη χλωρίδα της αμερικανικής ηπείρου για τη μάνα της κι ένα κατακόκκινο μπλουζάκι με χαβανέζες χορεύτριες για τον αδερφό της, τον Θωμά, που μόλις το αντίκρισε έβγαλε καντήλες.

Αντίθετα, η Αντιγόνη, μόλις παρέλαβε το παντελόνι, το φόρεσε και καμαρώθηκε στον καθρέφτη. Την είδε η κυρα-Ανδρομάχη, αλλοφρόνησε και την πρόσταξε να πετάξει αμέσως αυτό το διαόλου πράμα. Έκανε πως συμφώνησε αυτή, μα στα πολύ κρυφά το τύλιξε σ' ένα παλιό διπλό-φαρδο σεντόνι και το καταχώνιασε σ' ένα μικρό μπαούλο που 'χε στο δωμάτιό της και δεν το άνοιγε σχεδόν ποτέ η μάνα της. Μα και να το άνοιγε, το σεντόνι θα 'βλεπε, και σίγουρα δεν θα της έκοβε να ψάξει παραμέσα. Το παντελόνι το 'χε βάλει στο μάτι το Αντιγονάκι μια μέρα που ξεφύλλιζε ένα περιοδικό. Το φόραγε μια σούπερ ντίβα της μεγάλης οθόνης, και το κορίτσι μας το ζήλεψε πολύ. Ονειρευόταν μέρα-νύχτα να αποκτήσει ένα ίδιο, να το στολιστεί και να της μοιάσει. Το απέκτησε λοιπόν με τη βοήθεια του θείου εξ Αμερικής. Το χαιρόταν φορώντας το κρυφά τα βράδια μόνο στην κάμαρή της. Καμιά στο χωριό, μα ούτε και στην πόλη, δεν κόταγε να βάλει παντελόνια. Πώς να έκανε αυτή τέτοιο πράγμα; Θα την έλεγαν παστρικά το δίχως άλλο.

Τώρα όμως μ' αυτό το μπουλούκι των θεατρίνων, δεν υπήρχε τέτοιος κίνδυνος. Στη σκέψη αυτή, έβγαλε κι ένα ασπρόμαυρο πουά πουκάμισο απ' τη βαλίτσα της, το φόρεσε και το 'ζωσε μέσα στο παντελόνι. Μια κατακόκκινη φαρδιά ζώνη έσφιξε τη μεσούλα της, κι η ντίβα των περιοδικών πετάχτηκε μέσ' από τον καθρέφτη μπρος στα έκπληκτα

μάτια της. Κοιτάχτηκε, ξανακοιτάχτηκε και καμάρωσε τον εαυτό της πολλές φορές. Έτσι ψηλή, λιγνή, με τα πυρόξανθα μαλλιά της, λευτερωμένα πια από κορδέλες καιτσιμπιδάκια, να πέφτουν σαν κυματιστοί καταρράκτες στους ώμους της, φάνταζε άλλη. Κάτι όμως της έλειπε...

Πάνω στην εταζέρα της τουαλέτας βρήκε ένα κραγιόν. Το άρπαξε με λαχτάρα και το άνοιξε με κινήσεις χαριτωμένες κι αργές, όπως είχε δει να κάνουν οι πρωταγωνίστριες των κινηματογραφικών ταινιών που έφερνε κατά καιρούς το καφενείο στην πλατεία του χωριού – η Αντιγόνη ήταν ο πιο τακτικός θεατής τους. Σήκωσε το κραγιόν, πέρασε το κόκκινο χρώμα στα χειλάκια της και τα 'σμιξε ελαφρά για να ταμποναριστεί πάνω τους η μπογιά, όπως έβλεπε να κάνει η μάνα της τις ελάχιστες φορές που βαφόταν σε κάποια επίσημη έξοδο με τον πατέρα της. Ξανακοιτάχτηκε επιμελώς στον καθρέφτη και χαμογέλασε ικανοποιημένη. Ναι, τώρα ήταν φτυστή η ντίβα του σινεμά που ζήλευε κι ήθελε τόσο να της μοιάσει.

Τη στιγμή που έβαζε στη θέση του το κραγιόν, κάτι άλλο πάνω στην εταζέρα τράβηξε την προσοχή της. Ένα ντοκουμέντο από σκληρό χαρτί με σφραγίδες. Δίχως να το καλοσκεφτεί, το πήρε στα χέρια της και το περιεργάστηκε. Ήταν του Κόσμο. Έμοιαζε με διαβατήριο, ίσως και με ταυτότητα. Μάλλον το καμαρίνι το μοιραζόταν με τους υπόλοιπους του θιάσου ο παράξενος θεατρίνος, αφού ήταν όλα ανάκατα εκεί μέσα, παντελόνια, φουστάνια, κραγιόν, τσιμπιδάκια, κορσέδες, παρδαλά καπέλα κι άλλα πολλά ρούχα και αξεσουάρ, τόσο χρωματιστά που της έφεραν ζάλη. Ξανακοίταξε πιο προσεκτικά το χαρτί. Παραξευέτηκε που τα στοιχεία του Κόσμο ήταν γραμμένα στ' αγγλικά. Η ταυτότητα του ήταν βρετανική! Η Αντιγόνη δεν ήξερε ξένες γλώσσες. Μονάχα το αγγλικό αλφάβητο και μερικές

